

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۲ / شماره ۴ (پیاپی ۴۸) / زمستان ۱۴۰۲
صفحه ۱۹۳ تا ۲۱۶

توسعه مدل کارآفرینی روستایی از طریق مطالعه نقش میانجی توانمندسازی روستائیان مبتنی بر رویکرد سرمایه‌گذاری

شهنام زندیه

دانشجوی دکتری، گروه کارآفرینی، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
shahnanzandieh@gmail.com

اصغر صرافی زاده قزوینی

استادیار گروه مدیریت دولتی، گروه مدیریت، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
sarafizadeh@gmail.com

اکبر عالم تبریز

استاد گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران.
A-tabriz@sbu.ac.ir

کمال سخدری

استادیار گروه کارآفرینی سازمانی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
kasakhdari@ut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۲۹

چکیده

بر اساس اصول توسعه پایدار، یکی از ابعاد مهم نظریه‌های توسعه پایدار روستائی، توسعه اقتصادی در کنار و هم‌پوشی با توسعه اجتماعی و اکولوژیک مبتنی بر رویکردهای سرمایه‌گذاری است. در این مطالعه با هدف توسعه کارآفرینی روستایی تلاش شد به این سوال پاسخ داده شود که «چگونه می‌توان از طریق مطالعه نقش میانجی توانمندسازی روستائیان موجب بهبود عملکرد اکوسیستم و توسعه کارآفرینی در فضای روستایی کشور ایران شد». لازم به ذکر است که این پژوهش از نظر هدف کاربردی است که با روش کمی از استراتژی مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزیی با رویکرد PLS انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد دو جریان توانمندساز شناختی می‌توانند منجر به توسعه کارآفرینی روستایی گردد. براساس یافته‌های پژوهش چند پیشنهاد کاربردی از جمله آگاهی‌افزایی در خصوص مولفه‌های توانمندساز در سه سطح فرد، گروه و بنگاه به کسب‌وکارهای روستایی ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی: حداکثر توسعه کارآفرینی روستایی، سرمایه‌گذاری روستایی، توانمندسازی شناختی، توانمندسازی روانشناختی، اکوسیستم توسعه کارآفرینی روستایی.

۱- مقدمه

در تبیین نظری مفهوم توسعه پایدار که بر تعامل ابعاد سه‌گانه توسعه اقتصادی ماندگار، توسعه اجتماعی مقبول و توسعه محیطی درست تأکید می‌گردد. در توسعه اقتصادی هدف غایی تأمین رشد اقتصادی پایدار، به حداکثر رساندن منافع، گسترش بازار، حداقل ساختن هزینه‌ها، در توسعه محیطی هدف حفاظت و بازیافت منابع و کاهش ضایعات و در توسعه اجتماعی هدف رضایت‌مندی از نیازها، افزایش خوداتکایی و توان‌افزایی است (آتیکسون و هاتچر^۱، ۲۰۰۱).

بر اساس بیانیه جهانی کارآفرینی، همبستگی زیادی میان رشد اقتصاد ملی، افزایش قدرت سرمایه‌گذاری و سطح فعالیت کارآفرینی وجود دارد. کارآفرینان به عنوان عناصر اصلی در تسریع توسعه کشورهای در حال توسعه و در تجدید و استمرار توسعه کشورهای صنعتی مورد توجه بوده‌اند. کارآفرینی علاوه بر نقشی که در گسترش فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی، کاهش بیکاری، افزایش مهارت‌های تولیدی و بازرگانی و نیز سودآوری اقتصادی دارد، در سطح اجتماعی نیز یک عامل متحول‌کننده و پویا می‌باشد. نقش آفرینی شهروندان و نهادهای مختلف جامعه به عنوان بازیگران توسعه در بخش سرمایه‌گذاری روستایی و شبکه اجتماعی، افزایش مهارت‌های شهروندان و روستائیان، استفاده بهینه از منابع مالی و از جمله بهره‌هایی است که از توسعه فعالیت‌های کارآفرینی به بدنه جامعه می‌رسد (اعظمی، ۱۳۸۷:۳۴).

اساساً حوزه‌های روستایی به عنوان قاعده‌ی نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش مهمی در توسعه‌ی ملی ایفا می‌کنند، چراکه توسعه‌ی پایدار سرزمین در گرو پایداری نظام روستایی به عنوان زیر نظام تشکیل‌دهنده‌ی نظام سرزمین است، و پایداری فضاهای روستایی در ابعاد مختلف می‌تواند نقش مؤثری در توسعه‌ی منطقه‌ای و ملی داشته باشد.

در سال‌های اخیر یکی از مشکلات اساسی کشور ما، عقب ماندگی روستاها و مهاجرت روستائیان به نواحی شهری که عامل اصلی آن مسائل اقتصادی و عدم تخصیص بهینه سرمایه، به خصوص دسترسی به اشتغال و سرمایه‌های اقتصادی بوده است، که مشکلات بسیار زیادی مانند کاهش توان مالی و اقتصادی، حاشیه نشینی، کاهش کیفیت زندگی، کمبود اشتغال، افزایش جرم و جنایت در شهرها به همراه داشته است. هدف اصلی از اجرای برنامه‌های مختلف در نواحی روستایی، رسیدن به توسعه روستایی مبتنی بر رویکرد سرمایه‌گذاری و توانمندسازی روستایی است و یکی از اهداف کلان توسعه نیز کاهش بیکاری، ایجاد و افزایش فرصت‌های شغلی است. بیکاری و کمبود فرصت‌های شغلی، نتیجه نابرابری بین عرضه و تقاضای نیروی کار و یا بازار کار در روستاها می‌باشد (رضوانی، ۱۳۸۳:۲۲).

پیامدهای توسعه نیافتگی روستایی مانند فقر گسترده، نابرابری فزاینده، کاهش جمعیت، بیکاری، مهاجرت، حاشیه نشینی شهری موجب توجه به توسعه مناطق روستایی و حتی تقدم آن بر توسعه مناطق شهری می‌باشد. در این مفهوم توسعه‌ی پایدار هم به صورت یک مفهوم کلی هم در ارتباط با ابعاد مختلف زندگی روستائیان و همچنین رابطه‌ی این ابعاد با محیط پیرامونی خود، دارای اهمیت ویژه‌ای است (سند توسعه روستایی، ۱۳۹۵).

^۱. Atkisson, A. and Hatcher

در بررسی وضعیت مناطق روستایی و عشایری کشور ایران می‌توان گفت: این مناطق در مقایسه با سرمشق‌های توسعه‌ی در سطح ملی، استانی، ناحیه‌ای و شهری با شکاف مواجه هستند. شکاف حاصل موجب کاهش تعداد و نرخ رشد جمعیت (کاهش منفی ۳.۳ درصدی جمعیت روستایی در مقابل افزایش ۱۰.۳ درصدی جمعیت شهری از سرشماری سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵)، عدم امکان جمعیت‌پذیری و حتی تثبیت جمعیت (۳۵.۵ درصد روستاهای خالی از سکنه در سال ۱۳۹۵)، مهاجرت به مناطق شهری (کاهش ۷.۳ درصدی جمعیت فعال اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۰ با ۷۳۵۵۸۳ نفر بیکار در سال ۱۳۹۵)، عدم رضایت از زندگی در مناطق روستایی و عشایری (شکاف بیش از ۴۰ درصدی درآمد مناطق روستایی نسبت به شهری با کسری ماهیانه بیش از ۵ برابر مناطق شهری)، افزایش سن و حتی سالخوردگی جمعیت فعال بویژه در بخش بهره‌برداری از زمین گردیده است (سند توسعه روستایی، ۱۳۹۵).

بر این اساس برنامه‌ریزی برای توسعه روستاها، جزئی از برنامه‌های توسعه‌ای هر کشور محسوب می‌شود و برای دگرگون‌سازی ساخت اجتماعی و اقتصادی جامعه روستایی به کار می‌روند و به طور کلی تحقق توسعه ملی، بدون توجه به مقوله توسعه روستایی امکان‌پذیر نخواهد بود. در مورد توسعه روستایی نظریه‌های مختلفی وجود دارد که عبارت است از توسعه اکولوژیک، توسعه پایدار محلی، شبکه‌های فضایی، نهادگرایی، توسعه ظرفیتی، ظرفیت‌نهادی محلی/منطقه‌ای، حکم‌روایی محلی/منطقه‌ای، تعاون‌گرایی جدید، برقراری ارتباط راهبردی برای برنامه‌های توسعه‌ای، نهادهای حاکمیتی فراسازمانی می‌باشد که در این پژوهش از نظریه توانمندسازی استفاده شده است.

امروزه اغلب کشورها برای دستیابی به توسعه پایدار "توانمندسازی" را کارآمدترین روش یافته‌اند (پارسونز^۱، ۲۰۰۱). رابطه توانمندسازی با توسعه پایدار را می‌توان به سه شیوه بررسی کرد: ۱. توانمندسازی به‌مثابه یکی از اجزای توسعه پایدار، ۲. توانمندسازی به‌مثابه عامل توسعه پایدار و ۳. توانمندسازی به‌مثابه معلول توسعه پایدار (میرزایی و همکاران، ۱۳۸۹). به منظور دستیابی به توانمندسازی می‌توان از ابزارهای مختلفی و اقدامات متعدد استفاده نمود کارآفرینی به عنوان مدل توسعه اقتصادی در خدمت به روستائیان با افزایش شغل، درآمد و ایجاد ثروت در بهبود کیفیت زندگی آنان مؤثر است و ابزاری مهم برای تحقق توسعه پایدار به شمار می‌آید. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که کارآفرینی روستایی راهکاری جدید در نظریه‌های توسعه برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی در مناطق روستایی به منظور تغییر الگوی زندگی کنونی به الگوی مطلوب و شایسته انسانی، کاهش شکاف شهر روستا، و ایجاد برابری اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی است (وبستر و همکاران^۲، ۲۰۰۴). توانمندسازی به کارآفرینی ختم می‌شود؛ بر این اساس روستائیان نیروی کار و منابعی هستند که می‌توانند در توسعه اقتصادی به کار گرفته شوند. بنابراین یکی از راه‌های توسعه کارآفرینی روستایی، شناسایی عوامل تسهیل‌کننده در اکوسیستم کارآفرینی روستایی است که شامل عوامل فردی و خانوادگی، عوامل فرهنگی-اجتماعی، عوامل اقتصادی و مالی،

^۱. Parsons

^۲. Webster et al

نقش دولت و سیاست‌گذاری، عوامل پشتیبانی و حمایتی، آموزش، فناوری، نوآوری و زیرساخت‌ها در اکوسیستم کارآفرینی روستایی می‌باشد (مطیعی‌لنگرودی، ۱۳۹۰).

هرچند پژوهش‌های پیشین به دفعات به موضوعاتی همچون «چیستی» یا «چرایی/ ضرورت» توسعه کارآفرینی روستایی پرداخته‌اند؛ ولیکن به نظر می‌رسد درخصوص سنجش عوامل موثر بر توسعه کارآفرینی روستایی ایران پژوهش‌های زیادی ارائه نشده است؛ که تحقیق حاضر پاسخ به این نیاز است. از این‌رو هدف این پژوهش ارائه مدلی یکپارچه برای تبیین ابعاد و مولفه‌های مهم توسعه کارآفرینی روستایی و سنجش میزان اثرگذاری آنها است و به این سوال پاسخ داده خواهد شد که «چگونه می‌توان از طریق مطالعه نقش میانجی توانمندسازی روستائیان موجب بهبود عملکرد اکوسیستم و توسعه کارآفرینی در فضای روستایی کشور ایران شد».

هرچند پژوهش‌های پیشین به دفعات به موضوعاتی همچون «چیستی» یا «چرایی/ ضرورت» توسعه کارآفرینی روستایی پرداخته‌اند؛ ولیکن به نظر می‌رسد درخصوص سنجش عوامل موثر بر توسعه کارآفرینی روستایی ایران پژوهش‌های زیادی ارائه نشده است؛ که تحقیق حاضر پاسخ به این نیاز است. از این‌رو هدف این پژوهش ارائه مدلی یکپارچه برای تبیین ابعاد و مولفه‌های مهم توسعه کارآفرینی روستایی و سنجش میزان اثرگذاری آنها است و به این سوال پاسخ داده خواهد شد که «چگونه می‌توان از طریق مطالعه نقش میانجی توانمندسازی روستائیان موجب بهبود عملکرد اکوسیستم و توسعه کارآفرینی در فضای روستایی کشور ایران شد».

مبانی نظری و مروری بر مطالعات گذشته

کارآفرین کسی است که تعهد میکند تا سازماندهی و مدیریت کسب و کار جدیدی را که توأم با ریسک است، بپذیرد. (احمدپور، ۱۳۸۷:۲) "زان باتیست سی"، اولین کسی بود که بر نقش حیاتی کارآفرینان در بسیج منابع اقتصادی بر اساس اصول سرمایه‌گذاری و بهره‌وری تأکید کرد (احمدپور و مقیمی، ۱۳۸۵:۴۶). بی‌شک، روند توسعه اقتصادی و افزایش توانایی سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلفی تولدی و بازرگانی در کشورهای توسعه یافته، بیانگر این واقعیت است که اقتصاد تحت تأثیر کارآفرینی با رویکرد سرمایه‌گذاری است؛ به گونه‌ای که کارآفرینان در توسعه اقتصادی کشورهای توسعه یافته، نقش محوری داشته‌اند و کشورهای توسعه نیافته اهمیت آن را در توسعه اقتصادی نادیده گرفته‌اند. امروزه صاحب‌نظران بر نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی و اجتماعی اتفاق نظر دارند مهم‌ترین این نقش‌ها عبارتند از گردآوری پس‌اندازهای عمومی بی‌هدف و سرگردان به منظور بکارگیری این سرمایه‌ها در بخش‌های تولیدی و بازرگانی، ایجاد اشتغال، توسعه‌ی متوازن اجتماعی، کاهش تمرکز اقتصادی، توزیع مجدد ثروت، درآمد و حتی قدرت سیاسی به صورت عادلانه، تحرک منابع سرمایه‌ها و مهارت‌ها، بهبود کیفیت زندگی، ارتقاء تجارت خارجی و افزایش سود اجتماعی (خانی‌جزینی، ۱۳۸۷: ۴۵-۴۹)

توسعه روستایی

رویکرد جامع بهبود بخشی به کیفیت زندگی انسان ها در جهت تحقق رفاه اقتصادی، اجتماعی و محیطی سکونت گاه های انسانی در مناطق روستایی، توسعه روستایی نامیده می شود. به عبارت دیگر، توسعه روستایی فرایندی است که با سازماندهی و تنظیم رابطه انسان و محیط و مدیریت بهره برداری از منابع و محیط زیست، دستیابی به تولید فزاینده و مستمر، زندگی مطمئن، امنیت غذایی، عدالت و ثبات اجتماعی و مشارکت مردم در روستا را تسهیل می کند (سند توسعه روستایی، ۱۳۹۵).

در مطالعه ادبیات توسعه روستایی مهم ترین مدل های توسعه روستایی عبارتند از: ۱. مدل روستاهای متمرکز؛ ۲. مدل روستاهای اشتراکی؛ ۳. مدل روستاهای عشایری؛ ۴. مدل روستاهای مشارکتی مفاوم؛ ۵. مدل روستای پایدار؛ ۶. مدل روستای سالم؛ ۷. مدل روستای گردشگری؛ ۸. مدل بوم روستا؛ ۹. مدل روستای مبتنی بر حکم روایی خوب؛ ۱۰. مدل روستای کارآفرین؛ ۱۱. مدل هر روستا یک محصول. در ادامه به دو مدل که حائز برخی از این ویژگی ها هستند اشاره می شود. جدول ۱ برخی تجارب کشورهای مختلف در خصوص توسعه روستایی را نشان می دهد.

جدول ۱. تجارب کشورهای مختلف در خصوص توسعه روستایی

کشور مربوطه	راهبردهای توسعه روستایی
هند	افزایش سطح درآمد روستائیان، ارتقای سطح مهارتها و توانمندی های روستائیان، ایجاد فرصت شغلی جدید
آمریکا	توجه به بخش های غیرکشاورزی، تاکید بر جذب و اوسعه فناوری های جدید، حفظ و توسعه کسب و کارهای موجود
چین	افزایش اندازه زمین های زراعی، بهره برداری بهینه از منابع کشاورزی، به کار گیری فناوری های جدید تولید
اتریش	خلاصه اهداف سیاست های توسعه روستایی، استفاده پایدار از منابع طبیعی و حفظ چشم اندازهای فرهنگی و کشاورزی، حفظ و توسعه مناطق روستایی پرجاذبه و مهم از طریق بهبود شرایط اقتصادی و رفاه جوامع روستایی.
ترکیه	کمک به نوسازی بخش کشاورزی از طریق سرمایه گذاری های هدف همزمان با افزایش پیشرفت امنیت غذایی، دامپزشکی، زیست محیطی مربوط به اتحادیه اروپا با دیگر استانداردها

(منبع: بررسی نظریه های توسعه روستایی در ایران و جهان (۱۳۹۳))

کارآفرینی روستایی در بستر اکوسیستم

خاتون آبادی و انداده (۲۰۰۸) کارآفرینی روستایی را چنین ذکر کرده اند: کارآفرینی روستایی مبتنی بر رویکرد سرمایه گذاری، عبارت است از ایجاد کسب و کار با بهره گیری از فرصت های محلی همراه با نوآوری و تلاش و پشتکار زیاد و پذیرش خطرهای مالی، روحی و اجتماعی که با انگیزه های مختلفی از جمله توفیق طلبی، رضایت

بخشی، استقلال و کسب سود مالی انجام می‌شود. پترین و قانون^۱ (۱۹۹۷) و لویتس^۲ (۲۰۰۰) در دو پژوهش جداگانه، بیان کرده‌اند که کارآفرینی روستایی اساساً با کارآفرینی شهری تفاوتی ندارد؛ جز اینکه باید آن را در فضای روستا تصور کرد. به عقیده کولوزک (۱۹۹۹)، مفهوم کارآفرینی روستایی تنها به کشاورزی و فعالیتهای مرتبط، مانند صنایع غذایی محدود نمی‌شود؛ بلکه توسعه صنعتی را نیز پوشش می‌دهد. این مفهوم تنها به روستاها محدود نمی‌شود و شهرهای کوچک و نواحی مجاور را نیز دربرمی‌گیرد.

اخیراً کارآفرینی، دو نیروی اصلی متحول روستایی در کسب و کارهای خانگی و کشاورزی است. کارآفرینی روستایی به معنای استفاده از فرایند و روشهای کارآفرینی برای بهره‌برداری از پتانسیل‌های مناطق روستایی، با هدف رشد و توسعه است. به بیانی دیگر، کارآفرینی روستایی، فرایند شناسایی و بکارگیری فرصت‌های کسب و کار روستایی است. نهادهای متصدی توسعه، کارآفرینی روستایی را به عنوان یک پتانسیل اشتغال همگانی و رهبران سیاسی آن را به عنوان استراتژی کلیدی برای جلوگیری از ناآرامی‌های روستایی در نظر می‌گیرند، در حالی که کشاورزان آن را به عنوان یک ابزار برای بهبود درآمد از مزارع می‌بینند (کریم زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

پارادایم سنتی توسعه کارآفرینی فرض می‌کند که برنامه توسعه کارآفرینی با تمرکز بر کارآفرینان و عمدتاً به منظور شناسایی و توسعه کارآفرینان بالقوه انجام می‌شود (موحدی، ۱۳۹۱). اما بعد از مدتی با تغییر در پارادایم سنتی؛ توسعه کارآفرینی روستایی علاوه بر تمرکز بر کارآفرینان روستایی، به منظور حمایت از کارآفرینان روستایی به ایجاد اکوسیستمی برای توسعه کارآفرینی روستایی تمرکز کرده است. اکوسیستم کارآفرینی یک جامعه در حال تعادل با هم است که احتمالاً در یک منطقه جغرافیائی اولاً به هم وابسته‌اند، ثانیاً حیات مشترک دارند، ثالثاً در طول زمان توسعه می‌یابند تا به ارتقای یک کسب و کار منجر شوند (استین و همکاران، ۲۰۰۶). این اکوسیستم می‌تواند شامل عناصر و اجزایی همچون: (۱) بازارهای در دسترس، (۲) سرمایه انسانی/نیروی کار، (۳) تامین مالی، (۴) سیستم‌های پشتیبان/منتورینگ، (۵) دولت و چارچوب‌های تنظیم‌گری، (۶) آموزش و مهارت‌افزائی، (۷) نقش مهم و تسریع‌کننده دانشگاه‌ها، (۸). پشتیبانی فرهنگی و سایر موارد دیگر باشد (کریم زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

توانمندسازی

واژه توانمندسازی در دهه اخیر بیش‌تر رواج یافت. توانمندسازی معادل واژه لاتین empowerment به معنای کسب قدرت یا واگذاری و محول کردن انجام کاری معین به منظور هدفی مشخص است. در واژه نامه انگلیسی آکسفورد، توانمندسازی به معنای اعطای قدرت به مردم بیان شده است و اعطای قدرت به مردم یعنی ارتقای توانایی، و تواناساختن آنان برای انجام، عمل و اقدام (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۸). اندیشمندان و صاحب‌نظران دیگر مفاهیم مختلفی برای توانمندسازی در شش دیدگاه زیر ارائه نموده‌اند که در جدول یک خلاصه شده‌اند:

^۱. Petrin & Gannon

^۲. Levitas

جدول ۲: دیدگاه‌های مختلف توانمندسازی

منبع	مفهوم توانمندسازی	
(چمبرز، ۱۳۸۱)	توانایی کنترل بیشتر مردم فقیر بر زندگی خود	۱
(رحمانپور، ۱۳۸۱)	ایجاد تغییرات ریسک پذیری و انعطاف پذیری در ساختار ذهنی روستائیان	۲
(درولت، ۲۰۱۳)	فرایندی از پایین به بالا، در جهت پاسخ به نیازهای فقرا با افزایش قابلیت های اقتصادی	۳
(مافی، ۱۳۸۷)	ایجاد خودباوری و اتکا به نفس در افراد	۴

ابعاد توانمندسازی شامل خوداثربخشی، خودسازمانی، معنی دار بودن و مؤثر بودن می باشد. احساس خوداثربخشی یا احساس خود کارآمدی که به معنای اعتقاد فرد به مهارت‌ها و تواناییهای خویش برای انجام امور است. وقتی افراد توانمند می شوند، احساس خوداثربخشی می کنند یا احساس می کنند قابلیت و تبحر لازم برای انجام موفقیت آمیز یک کار را دارند (وتن، ۱۳۸۳). سه شرط زیر را برای احساس خود اثربخشی افراد پیشنهاد می کنند: الف) باور به این که توانایی انجام کار را دارند؛ ب) باور به این که ظرفیت به کار بستن تلاش لازم را دارند و ج) باور به این که مانعی خارجی آنها را از انجام کار مورد نظر باز نخواهند داشت (وردی نژاد، ۱۳۹۳). احساس خودسازمانی به احساس انتخاب شخصی و درستی حق انتخاب اشاره دارد. هنگامی که افراد به جای اینکه با اجبار در کاری درگیر شوند یا دست از آن کار بکشند، خود داوطلبانه در وظایف خویش درگیر شوند، احساس خودسازمانی می کنند. آنان خود را افرادی خودآغازگر می بینند که قادرند به میل خود، اقدامات ابتکاری انجام دهند، تصمیمات مستقل بگیرند و افکار جدید را به آزمون بگذارند (سیگلر و پیرسون^۱، ۲۰۰۰). پذیرفتن شخصی نتیجه، عبارت است از اعتقادات فرد در یک مقطع مشخص از زمان در زمینه ی توانایی اش برای ایجاد تغییر در جهت مطلوب. داشتن احساس پذیرفتن شخصی نتیجه، کاملاً به احساس خودکنترلی مربوط است. برای اینکه افراد احساس توانمندسازی کنند، آنان نه تنها باید احساس کنند که آنچه انجام می دهند اثری به دنبال دارد، بلکه باید احساس کنند که می توانند آن اثر را به وجود آورند؛ یعنی برای اینکه آن نتیجه با احساس توانمندسازی همراه باشد، آنان باید احساس کنند که کنترل نتیجه تولید یا خدمت ارائه شده را در دست دارند. افراد به علت اینکه کار معنی دار، با احساس اهمیت شخصی و خودارزشی آنان همراه است در اشتغال بدان هیجان و شوق بیشتری دارند. همچنین افرادی که با احساس معنی دار بودن شغل، توانمند شده اند، نوآورتر و بر رده های بالاتر تأثیرگذارتر هستند (وتن، ۱۳۸۳).

کشورها متناسب با شرایط، اولویت ها و ویژگی های خود استراتژی های توسعه روستایی متفاوتی انتخاب می نمایند. قطعاً بدون در نظر گرفتن تجربیات جهانی در این زمینه و با تمرکز صرف بر اشتغال زایی در روستا بدون در نظر گرفتن استراتژی توسعه روستایی نمی توان توفیق چندانی به دست آورد. چرا که اشتغال زایی و کارآفرینی در فضایی مستعد رخ می دهد و بدون وجود آن فضا، عملاً نمی توان موفقیت پایداری به دست آورد. رویکردها و

^۱. Sigler and pierson

راهبردهای توسعه روستایی شامل رویکردهای اقتصادی و سرمایه‌گذاری که دارای سه راهبرد اصلاحات اراضی، توسعه کشاورزی و صنعتی سازی روستاها؛ رویکردهای اجتماعی شامل راهبردهای تأمین نیازهای اساسی، توسعه اجتماعات روستایی و مشارکت مردم در توسعه روستایی (محرک، میانجی‌گری و توانمندی)؛ فضای-کالبدی شامل راهبردهای مراکز رشد روستایی، اگروپلیتن یا توسعه روستایی مستمری، مدل مرکز-پیرامون و راهبرد برنامه ریزی مراکز روستایی (تقویت سلسله مراتب روستایی) و رویکرد جامع که شامل سه راهبرد توسعه یکپارچه و همه‌جانبگی روستایی، توسعه پایدار روستایی و الگوی توسعه ای روستای نمونه است. پروفیسور دادلی سیرز می‌گوید، در مورد توسعه هر کشور باید به سه سوال اساسی پاسخ دهیم که ۱. فقر چه تغییری کرده است؟؛ ۲. بیکاری چه تغییری کرده است؟ و ۳. نابرابری چه تغییری کرده است؟ در نهایت اگر یک یا دو مورد از مسائل اساسی فوق‌تر شده باشند، حتی اگر درآمد سرانه دو برابر شده باشد، نمی‌توان گفت توسعه اتفاق افتاده است.

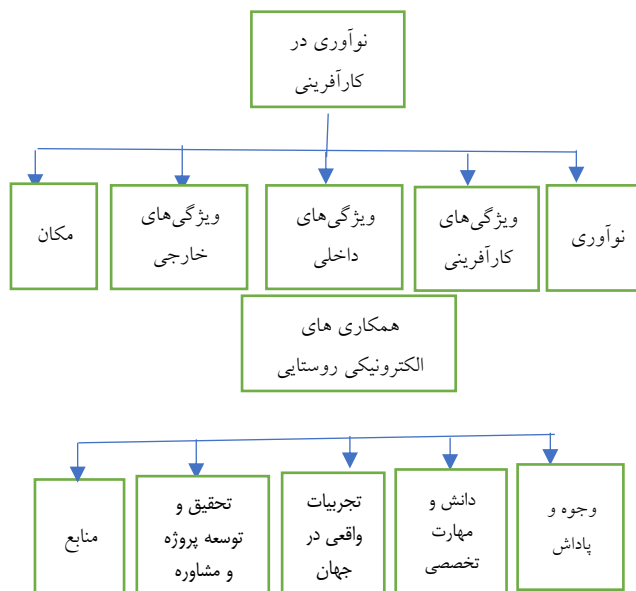
مدل‌های کارآفرینی روستایی

در خصوص ابعاد مختلف کارآفرینی روستایی، تحقیقات مختلفی انجام گرفته است که در این مقاله به سه مورد آن پرداخته شده است. النا و همکاران (۲۰۱۵)، در تحقیقی با عنوان مدل پیش‌بینی نوآوری در کارآفرینی روستایی مدلی مفهومی شامل: نوآوری، ویژگی‌های کارآفرینی، ویژگی‌های داخلی و خارجی شرکت و مکان ارائه دادند.

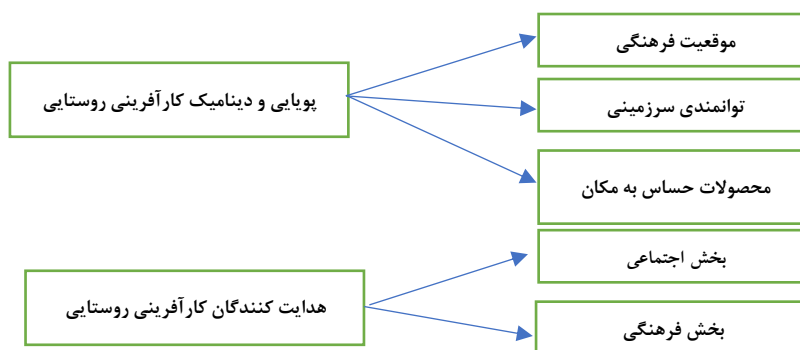
نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق (منبع: النا و همکاران (۲۰۱۵))

هریت و همکاران نیز در سال ۲۰۰۰، در مدلی به مطالعه موردی همکاری‌های الکترونیکی روستایی پرداختند. این همکاری‌های الکترونیکی روستایی، شامل پنج مولفه وجود و پاداش، دانش و مهارت تخصصی، تجربیات واقعی در جهان، تحقیق و توسعه پروژه و مشاوره خدمات و منابع است.

نمودار ۲. مدل مفهومی تحقیق (منبع: هریت و همکاران (۲۰۰۰))

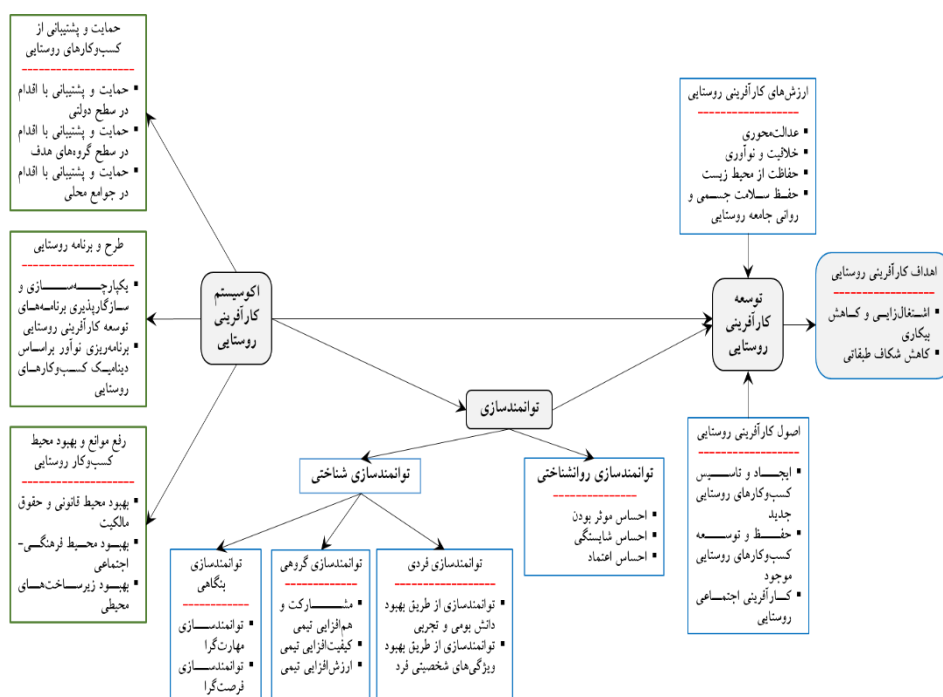
مونوز و کیست در سال ۲۰۰۰، کارآفرینی روستایی را بر اساس مکان در قالب چارچوب منسجم بررسی کردند. در این تحقیق، به پویایی و دینامیک کارآفرینی روستایی پرداخت شده است که شامل سه بخش موقعیت فرهنگی، توانمندی سرزمینی و محصولات حساس به مکان است و هدایت کنندگان کارآفرینی روستایی شامل هدایت کنندگان اجتماعی و فرهنگی بوده است.

نمودار ۳. مدل مفهومی تحقیق (منبع: مونوز و کیست (۲۰۰۰))

با توجه به اهمیت در نظر گرفتن همزمان ابعاد و مولفه های مهم توسعه کارآفرینی روستایی، توانمندسازی و

همچنین اکوسیستم کارآفرینی روستایی یکی از مدل‌های یکپارچه توسعه کارآفرینی روستایی که توسط زندیه و همکاران (۱۳۹۸) ارائه شده است به عنوان مدل مبنای این پژوهش استفاده شده است (شکل زیر). یکی از ویژگی‌های مدل پیشنهادی استفاده از نظریه عمومی سیستم‌ها برای ساخت مدل می‌باشد که در آن هر نگاه فعال در کارآفرینی روستایی به مثابه سیستم در حال تعامل با محیط است.

شکل ۴. مدل مفهومی مبنای پژوهش (زندیه و همکاران، ۱۳۹۸)

ورودی این سیستم ابعاد اکوسیستم کارآفرینی روستایی و خروجی آن توسعه کارآفرینی روستایی است. در این مدل مولفه توانمندسازی نقش مولفه میانجی‌گری را دارد که سازوکار تاثیر اکوسیستم بر توسعه کارآفرینی روستایی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

در این مدل توانمندسازی شامل دو بعد شناختی و روانشناختی است. منظور از بعد توانمندسازی شناختی نوعی تحول شناختی است که موجب توانمندی فردی، گروهی و بنگاهی می‌گردد. توانمندسازی روانشناختی نوعی تحول روانشناختی شامل (۱) احساس شایستگی (خود اثربخشی)؛ (۲) احساس کنترل بر سرنوشت (خود سازمانی)؛ (۳) احساس موثر بودن (پذیرفتن شخصی نتیجه)؛ (۴) احساس معنادار بودن (ارزشمند بودن)؛ (۵) احساس اعتماد (امنیت شخصی) است. جایگاه سازه توانمندسازی روانشناختی با تحلیلی شومپتری اینگونه است که مرد عمل

شومپیتر (کارآفرین روستایی) پس از کسب شناخت کافی در باب مولفه‌های موثر بر توسعه کارآفرینی روستایی در سه سطح فردی، گروهی و بنگاهی برای غلبه بر عوامل روانشناختی که موجب نوآوری و توسعه می‌گردند، به این شاخص‌های پنج‌گانه نیاز دارد. این شاخص‌ها از جنس اقدامات خاص مدیریتی نیستند، بلکه منعکس‌کننده‌ی تجربیات یا باورهای افراد در مورد نقش آن‌ها در سازمان یا گروه هست.

حمایت و پشتیبانی از کسب‌وکارها: خدمات پشتیبانی در سیاست توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط متمرکز بر مشاور پایه جهت آغاز به کار و ارائه طرح‌های کسب‌وکار است. این خدمات در سیاست توسعه کارآفرینی توصیه‌هایی مبتنی بر سرمایه‌گذاری خطرپذیر، بین‌المللی سازی و رشد سازمانی (هولزل، ۲۰۱۰) حمایت از شرکتهای نوظهور (استنفورد یونیورسیتی، ۲۰۲۰)، حمایت حرفه‌ای از خوشه‌های مهندسی و سیستم‌های پشتیبان همچون منتورینگ است (ایسنبرگ، ۲۰۱۱).

رفع موانع و بهبود محیط کسب‌وکار: منظور از بهبود محیط کسب و کار، بهبود مجموع عواملی است که بر فعالیت‌های سازمان اثر می‌گذارد (ورسینگتون، ۲۰۰۵) که برای مثال میتوان به افزایش سهولت در انجام و اداره فعالیت‌های تجاری اقتصادی، تضمین حقوق صاحبان کسب و کار و ایجاد ثبات و شفافیت در حوزه قوانین و مقررات مرتبط اشاره نمود.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش تحقیق آن کمی است. این پژوهش با استراتژی مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی با رویکرد PLS انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه مدیران، سرپرستان، کارشناسان سازمان‌های تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر حوزه کارآفرینی روستایی، کارآفرینان حقیقی و حقوقی فعال در حوزه کارآفرینی روستایی، اساتید و صاحب‌نظران دانشگاهی حوزه کارآفرینی و اشتغال بویژه کارآفرینی روستایی بوده‌اند.

برای تعیین حجم نمونه در پژوهش با در مدل‌سازی معادلات ساختاری در روش PLS، به استناد روش پیشنهادی بارکلائی و همکاران (۱۹۹۵) بزرگترین مقدار حاصل از دو قاعده زیر استفاده شد: (۱) عدد ۱۰ ضربدر تعداد شاخص‌های مدل اندازه‌گیری ای که دارای بیشترین شاخص در میان مدل‌های اندازه‌گیری مدل اصلی پژوهش باشد. (۲) عدد ۱۰ ضربدر بیشترین روابط موجود در بخش ساختاری مدل اصلی پژوهش که به یک متغیر مربوط می‌شوند. بر این مبنا بیشترین تعداد شاخص مربوط به الف) مولفه برنامه‌ریزی نوآور براساس دینامیک کسب و کار روستایی از زیرمجموعه جریان طرح و برنامه روستایی با هشت شاخص؛ ب) مولفه حمایت و پشتیبانی با اقدام در سطح دولتی از زیرمجموعه جریان طرح و برنامه روستایی با هشت شاخص است، بنابراین مطابق قاعده اول به $(10 * 8 = 80)$ ، ۸۰ نمونه نیاز است. مطابق قاعده دوم بیشترین ارتباط با متغیرهای دیگر مدل مربوط به مولفه اکوسیستم کارآفرینی روستایی با پنج پیوند است. بنابراین مطابق قاعده دوم به $(5 * 10 = 50)$ ، ۵۰ نمونه نیاز است. بنابراین حداقل نمونه لازم ۸۰ نمونه است که در این پژوهش برای اطمینان ۲۰۰ پرسشنامه توزیع که پس از وصول پرسشنامه‌ها و حذف پرسشنامه‌های ناقص تعداد ۱۰۲ پرسشنامه مورد تحلیل نهایی قرار گرفتند.

در این پژوهش به منظور اطمینان از روایی، از روش روایی محتوا^۱ استفاده شد. محاسبه شاخص CVR حاصل تحلیل پاسخ ۱۵ نفر در پانل آزمون روایی نشان داد CVR کل پرسشنامه با عدد ۰.۶۵۷ بالاتر از مقدار بحرانی ۰.۶۰۰ مرجع می‌باشد که حاکی از روایی محتوای مناسب ابزار کمی پژوهش است. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه با ۷۴ سوال با طیف لیکرت هفت گزینه‌ای، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقدار آلفای کل ۰.۹۷۱ پرسشنامه حاکی از روایی مناسب آن دارد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار Smart PLS استفاده شده است.

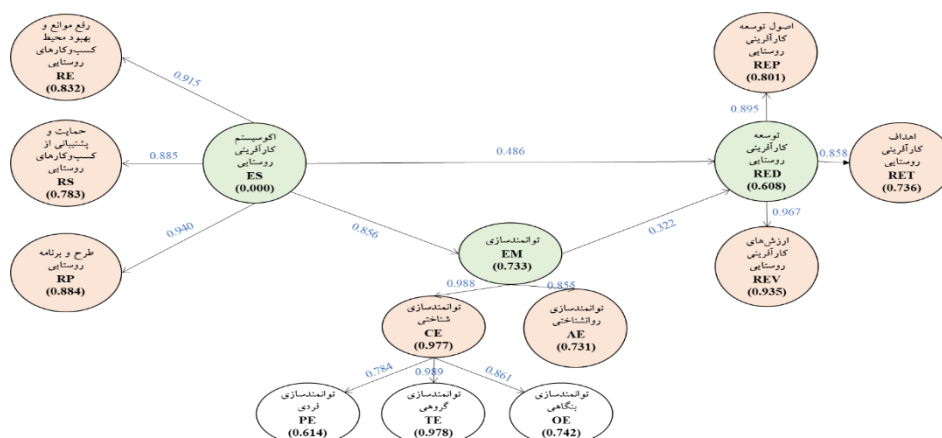
یافته‌های پژوهش

توصیف جمعیت‌شناختی

از میان ۱۰۲ پاسخگوی این پژوهش ۱۹٪ زن و ۸۱٪ مرد بوده‌اند. گروه سنی مصاحبه‌شوندگان عمدتاً در بازه ۴۱ تا ۵۰ سال (۴۱٪) و ۳۱ تا ۴۰ سال (۳۹٪) بوده است. موقعیت این افراد در سازمان عمدتاً مدیر عالی (۲۸٪) و سرپرست یا رئیس (۲۹٪) بوده است. کارآفرینان روستایی در بخش روستایی دارای ۹ درصد فراوانی دارد. ۶۳٪ سازمان‌ها/شرکت‌هایی که افراد در آن اشتغال داشته‌اند دارای سابقه فعالیت ۱۰ تا ۴۹ سال بوده‌اند. ۵۵٪ این سازمان‌ها ادارات دولتی و ۲۴٪ آنها انواع سهامی عام و خاص بوده‌اند.

تحلیل داده‌ها

همانطور که قبلاً اشاره شد، در بخش کمی پژوهش سعی داریم با استراتژی توسعه مدل بهترین برازش مدل را با شرط رعایت مبانی نظری بهبود دهیم که بدین منظور از تکنیک PLS-SEM استفاده شده است. شکل ۶ ساختار مدل و بار عاملی سازه‌های عملکردی آن را نشان می‌دهد.

شکل ۵. مدل ساختاری اجرا شده همراه با ضرایب بارهای عاملی

¹ content validity ratio

به منظور بررسی پایداری و روایی در روش PLS از دو بخش مربوط به مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری استفاده می‌شود. برای بررسی برازش بخش اول، شاخص پایداری (مشمول بر آلفای کرونباخ، پایداری ترکیبی و ضرایب بارهای عاملی)؛ روایی همگرا و واگرا؛ در بخش دوم ضرایب معناداری (t-value) و GOF مورد مطالعه قرار می‌گیرند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳: ۷۹) که نتایج آن در جداول ۳ تا ۵ آمده است.

جدول ۳: نتایج اندازه‌گیری سه معیار مدل

عنوان در مدل	متغیرهای مکنون	ضریب پایداری ترکیبی >Alpha ۰/۷	ضریب آلفای کرونباخ >Alpha ۰/۷	میانگین واریانس استخراجی >AVE ۰/۵
(PE)	توانمندسازی فردی	۰/۶۰۷	۰/۵۶۳	۰/۶۵۲
(TE)	توانمندسازی گروهی	۰/۷۹۱	۰/۹۲۴	۰/۹۰۰
(OE)	توانمندسازی بنگاهی	۰/۵۹۴	۰/۶۳۰	۰/۵۶۴
(RS)	حمایت و پشتیبانی	۰/۷۴۱	۰/۸۵۹	۰/۶۱۰
(RE)	بهبود محیط کسب و کار	۰/۸۶۸	۰/۸۷۴	۰/۷۴۶
(RP)	طرح و برنامه روستایی	۰/۷۷۸	۰/۹۰۱	۰/۷۱۱
(AE)	توانمندسازی روانشناختی	۰/۹۶۱	۰/۹۴۰	۰/۸۹۲
(RET)	اهداف کارآفرینی روستایی	۰/۸۲۱	۰/۵۶۵	۰/۶۹۷
(REV)	ارزش‌های کارآفرینی روستایی	۰/۹۱۰	۰/۸۷۲	۰/۶۷۵
(RED)	توسعه کارآفرینی روستایی	۰/۸۹۵	۰/۸۲۵	۰/۷۴۰

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ (۰.۷)، برای پایداری ترکیبی (۰.۷) و برای AVE، (۰.۵) است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳: ۷۹-۸۱) و مطابق با یافته‌های جدول ۳ تمامی این معیارها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایداری و روایی همگرای پژوهش حاضر را تأیید نمود. از سوئی همان‌طور که جدول ۴ برگرفته از روش فورنل و لاکر (۱۹۸۱) نشان می‌دهد مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون پژوهش حاضر (ستون آخر جدول ۳) که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی مرتب شده‌اند، بیشتر است؛ از این رو می‌توان اظهار داشت که در پژوهش حاضر سازه‌ها (متغیرهای مکنون) در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارند تا با سازه‌های دیگر. به بیان دیگر، روایی واگرایی مدل در حد مناسبی است.

جدول ۴: گزارش معیار مدل اندازه‌گیری (نتایج روایی واگرا)

RED	REV	RET	AE	RP	RE	RS	OE	TE	PE	سازه‌ها
									0.77	توانمندسازی فردی (PE)
								0.88	0.71	توانمندسازی گروهی (TE)
							0.75	0.80	0.57	توانمندسازی بنگاهی (OE)
						0.78	0.74	0.70	0.57	حمایت و پشتیبانی (RS)
					0.86	0.75	0.68	0.77	0.63	بهبود محیط کسب و کار (RE)
				0.84	0.83	0.73	0.69	0.76	0.56	طرح و برنامه روستایی (RP)
			0.94	0.81	0.75	0.65	0.63	0.78	0.56	توانمندسازی عاطفی (AE)
		0.83	0.81	0.74	0.61	0.60	0.58	0.66	0.49	اهداف کارآفرینی روستایی (RET)
	0.82	0.77	0.74	0.76	0.64	0.59	0.54	0.64	0.46	ارزش‌های کارآفرینی روستایی (REV)
0.86	0.77	0.65	0.66	0.68	0.58	0.61	0.56	0.60	0.44	توسعه کارآفرینی روستایی (RED)
0.86	0.82	0.83	0.94	0.84	0.86	0.78	0.75	0.88	0.77	بیشینه

جدول ۵: گزارش نتایج فرضیه‌های پژوهش

نتیجه آزمون	ضریب مسیر	فرضیه‌های پژوهش
پذیرش	0.784	۱. تغییرات توانمندسازی فردی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی شناختی دارد.
پذیرش	0.989	۲. تغییرات توانمندسازی گروهی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی شناختی دارد.
پذیرش	0.861	۳. تغییرات توانمندسازی بنگاهی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی شناختی دارد.
پذیرش	0.988	۴. تغییرات توانمندسازی شناختی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی دارد.
پذیرش	0.855	۵. تغییرات توانمندسازی روانشناختی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی دارد.

نتیجه آزمون	ضریب مسیر	فرضیه‌های پژوهش
پذیرش	0.915	۶. تغییرات در رفع موانع و بهبود محیط کسب و کار تاثیر معنادار آماری بر اکوسیستم کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	0.885	۷. تغییرات در حمایت و پشتیبانی از کسب و کارهای روستایی تاثیر معنادار آماری بر اکوسیستم کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	0.940	۸. تغییرات در طرح و برنامه روستایی تاثیر معنادار آماری بر اکوسیستم کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	0.895	۹. تغییرات توسعه کارآفرینی روستایی تاثیر معنادار آماری بر تحقق اصول توسعه کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	0.967	۱۰. تغییرات توسعه کارآفرینی روستایی تاثیر معنادار آماری بر تحقق ارزش‌های کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	0.858	۱۱. تغییرات توسعه کارآفرینی روستایی تاثیر معنادار آماری بر تحقق اهداف توسعه کارآفرینی روستایی دارد.
پذیرش	۰.۸۵ ۰.۰۶ ۳۲۲	۱۲. اکوسیستم کارآفرینی روستایی از طریق میانجی‌گری متغیر توانمندسازی بر توسعه کارآفرینی روستایی تأثیر معنی دار دارد.

شایان ذکر است در جدول ۵ در مواردی که آماره t از عدد (۱.۹۶) بیشتر است در سطح احتمال ۹۵٪ ضرایب مسیر مربوطه معنادار بوده و همچنین فرضیه مد نظر مورد پذیرش قرار می‌گیرد؛ که تحلیل آن به بخش بعد موکول می‌گردد. در ادامه مطالعه معیار کوهن که اندازه تأثیر (f^2) سازه‌های مدل بر یکدیگر را نشان می‌دهد، حاکی از اندازه تأثیر بزرگ تاب‌آوری عاطفی-ارزشی بر رفتاری داشته و مابقی سازه‌ها از اندازه تأثیر متوسط برخوردارند. همچنین معیار استون و گیزر Q^2 نشان می‌دهد که این معیار برای کلیه مولفه‌های سازه‌های اصلی مدل (توانمندسازی شناختی (فردی، گروهی و بنگاهی)) بیشتر از عدد (۰.۳۳) که قدرت پیش‌بینی قوی این سازه‌ها را مدل را نشان می‌دهد. معیار GOF مدل نیز معادل (۰/۶۷۲) است که با توجه به بیشتر بودن از عدد (۰.۳۶) نشان‌دهنده برازش قوی مدل است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳).

بحث و نتیجه‌گیری

در بخش قبل مولفه‌ها و شاخص‌های سنجش توانمندسازی در سه بعد توانمندسازی فردی، توانمندسازی گروهی و توانمندسازی بنگاهی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. بر اساس فرضیه اول تحقیق، سازه توانمندسازی فردی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۷۸٪ سازه توانمندسازی شناختی و بصورت غیرمستقیم اولاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۷۷٪ (۰.۹۸۸*۰.۷۸۴) سازه توانمندسازی و ثانیاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۲۵٪ (۰.۷۸۴*۰.۹۸۸*۰.۳۲۲) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (اسپریتزر،

۱۹۹۲؛ فرهنگی و صفرزاده، ۱۳۸۶؛ استریو و اوتیمان، ۲۰۱۳ و نعمتی، ۱۳۹۲) همسو است. مطابق یافته‌های این پژوهش توانمندسازی فردی شامل دو مولفه پیشینه دانشی فرد و همچنین ویژگی‌های شخصیتی فرد است. منظور از فرد کارآفرینان بالقوه و بالفعل روستایی می‌باشند. این افراد یا در در روستا ساکن هستند و یا محل فعالیت آنها روستا می‌باشد. مولفه ویژگی‌های شخصیتی فرد شامل دو شاخص افزایش عزت نفس و تقویت کانون کنترل درونی فرد است. منظور از عزت نفس افزایش خودباوری از طریق: ارزش‌مند پنداری خویش، توانا پنداری خویش و عاقل پنداری خویش است. منظور از کانون کنترل درونی تقویت این باور در فرد است که پیشامدها نتیجه رفتار یا ویژگی خود او است، به عبارتی تقویت واقع‌بینی، شناخت و منطقی‌بودن است. مولفه پیشینه دانشی فرد شامل دو شاخص دانش تجربی پیشین فرد و دانش بومی فرد می‌باشد و شاخص افزایش سطح تحصیلی افراد بعنوان شاخصی برای توانمندسازی فردی مطابق یافته‌های پژوهش مورد حمایت قرار نگرفت. مطابق یافته‌های پژوهش هم‌نژادی فرد کارآفرین با منطقه فعالیت روستایی می‌تواند به کشف و بهره‌برداری بیشتر و بهتر از دانش بومی کمک نماید. بر اساس دیدگاه اعضای پانل، سنجه‌های تشکیل دهنده شاخص‌ها، مولفه‌ها و ابعاد توانمندساز مدل به دو دسته: الف) سنجه‌های دارای تاثیر دوسویه^۱؛ ب) سنجه‌های دارای تاثیر یک سویه^۲ با کمک طیف لیکرت طبقه‌بندی شد، اعضای پانل سه شاخص دانش بومی و تجربی فرد و همچنین شاخص تقویت کنترل درونی را جزء شاخص‌های دوسویه قوی و شاخص عزت نفس را جزء شاخص‌های تک‌سویه طبقه‌بندی شدند. بدین ترتیب اهمیت سه شاخص دانش بومی، دانش تجربی و تقویت کنترل درونی تشکیل دهنده مولفه توانمندسازی فردی نه تنها برای موفقیت و تحقق اهداف کارآفرینی روستایی الزامی است، بلکه فقدان آنها موجب شکست یا عدم تحقق این اهداف خواهد شد.

بر اساس فرضیه دوم تحقیق، سازه توانمندسازی گروهی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۹۹٪ سازه توانمندسازی شناختی و بصورت غیرمستقیم اولاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۹۸٪ (۰.۹۸۸*۰.۹۸۹) سازه توانمندسازی و ثانیاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۳۱٪ (۰.۹۸۸*۰.۹۸۹*۰.۳۲۲) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (مقیم و رضوان ۱۳۹۲؛ مومنی و موذن، ۱۳۹۴ و اتمان و استریو، ۲۰۱۳) همسو است. مطابق یافته‌های این پژوهش توانمندسازی گروهی شامل سه مولفه: ۱) مشارکت و هم‌افزایی تیمی، ۲) کیفیت‌افزایی تیمی؛ ۳) ارزش‌افزایی تیمی می‌باشد. مولفه مشارکت و هم‌افزایی تیمی شامل دو شاخص: ۱) هم‌افزایی تیمی و ۲) مشارکت در مهارت‌افزایی تیمی است. مولفه کیفیت‌افزایی تیمی شامل دو شاخص: ۱) نوآوری تیمی و ۲) کیفیت کار تیمی است. مولفه ارزش‌افزایی تیمی شامل دو شاخص: ۱) ارزش‌های اقتصادی و مالی؛ ۲) ارزش‌های فرهنگ تیمی است. که دو سنجه تشکیل دهنده شاخص ارزش‌های اقتصادی و مالی و بالطبع این شاخص در مرحله آزمون معناداری Z تحلیل‌های بخش کمی پژوهش از مدار تحلیل خارج شدند.

بر اساس فرضیه سوم تحقیق، سازه توانمندسازی بنگاهی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۸۶٪ سازه توانمندسازی شناختی و بصورت غیرمستقیم اولاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۸۵٪ (۰.۹۸۸*۰.۸۶۱) سازه توانمندسازی و ثانیاً توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۰.۲۷٪ (۰.۹۸۸*۰.۸۶۱*۰.۳۲۲) سازه توسعه کارآفرینی روستایی

^۱ سنجه‌های دو سویه، سنجه‌هایی هستند که حضور آنها در مدل موجب موفقیت و تحقق اهداف توسعه کارآفرینی و فقدان آنها موجب شکست یا عدم تحقق اهداف می‌گردند.

^۲ سنجه‌های یک سویه، سنجه‌هایی هستند که صرفاً حضور آنها موجب موفقیت و تحقق اهداف توسعه کارآفرینی می‌گردد.

را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (لاندستروم و استیونسون، ۲۰۰۶؛ شین و ونکاتارامان، ۲۰۰۰؛ اتمان و استریو، ۲۰۱۳ و استاثوپولو و همکاران، ۲۰۰۴) همسو است. مطابق یافته‌های این پژوهش توانمندسازی بنگاهی شامل دو مولفه: (۱) توانمندسازی فرصت‌گرا، (۲) توانمندسازی مهارت‌گرا می‌باشد. مولفه توانمندسازی فرصت‌گرا شامل سه شاخص: (۱) بهره‌برداری و کشف فرصت‌ها؛ (۲) ارزیابی تغییرات محیطی بعنوان یک فرصت؛ (۳) مشارکت فعال در حل مسائل کسب و کار روستایی است؛ مولفه توانمندسازی مهارت‌گرا شامل دو شاخص: (۱) مهارت وحدت فرماندهی و نقش آن در توانمندسازی بنگاهی؛ (۲) یادگیری مهارت‌های اداره کسب و کار همچون مدیریت مالی، مدیریت منابع انسانی، مدیریت اطلاعات، مدیریت شبکه سازی و از این قبیل موارد است.

بر اساس فرضیه چهارم تحقیق، تغییرات توانمندسازی شناختی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی دارد. سازه توانمندسازی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۹۸۸٪ سازه توانمندسازی بصورت مستقیم دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (اسپریتزر، ۱۹۹۲؛ فرهنگی و صفرزاده، ۱۳۸۶؛ استریو و اتمان، ۲۰۱۳ و نعمتی، ۱۳۹۲) همسو است.

بر اساس فرضیه پنجم تحقیق، سازه توانمندسازی روانشناختی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۸۵٪ سازه توانمندسازی و بصورت غیرمستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۲۷٪ (۰.۸۵۵*۰.۳۲۲) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. سازه توانمندسازی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۸۵٪ سازه توانمندسازی بصورت مستقیم دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (میشرا و اسپریتزر، ۱۹۹۸) (سیگلر و پیرسون، ۲۰۰۰) (وتن و همکاران، ۱۳۸۳) (پترین، ۱۹۹۴) همسو است. توانمندسازی روانشناختی شامل (۱) احساس شایستگی (خود اثربخشی)؛ (۲) احساس کنترل بر سرنوشت (خود سازمانی)؛ (۳) احساس موثر بودن (پذیرفتن شخصی نتیجه)؛ (۴) احساس معنادار بودن (ارزشمند بودن)؛ (۵) احساس اعتماد (امنیت شخصی) می‌باشد. مجموعه این شاخص‌ها تضمین کننده توانمندسازی روانشناختی افراد است. شاید با جایگاه سازه توانمندسازی روانشناختی یا روانشناختی را با تحلیلی شومپیتری اینگونه بتوان توصیف نمود که مرد عمل شومپیتر (کارآفرین روستایی این پژوهش) پس از کسب شناخت کافی در باب مولفه‌های موثر بر توسعه کارآفرینی روستایی در سه سطح فردی، گروهی و بنگاهی برای غلبه بر عوامل روانشناختی که موجب نوآوری و توسعه می‌گردند، به این شاخص‌های پنج‌گانه نیاز دارد. این شاخص‌ها از جنس اقدامات خاص مدیریتی نیستند، بلکه منعکس کننده تجربیات یا باورهای افراد در مورد نقش آن‌ها در سازمان یا گروه هست.

بر اساس فرضیه ششم تحقیق، سازه رفع موانع و بهبود محیط کسب و کار روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۹۱٪ سازه اکوسیستم کارآفرینی روستایی و بصورت غیرمستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۴۴٪ (۰.۹۱۵*۰.۴۸۶) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (رکن‌الدین‌افتخاری و همکاران، ۱۳۸۸) (حسینی‌نیا و فلاحی ۱۳۹۶) (شریف زاده و همکاران، ۲۰۱۱) جمشیدی و همکاران، ۲۰۱۳؛ علیدوست و لشگرآرا، ۲۰۱۳) سود و وثیقه‌های سنگین نظام بانکی (پوررجب، ۱۳۸۹) همسو است. سازه رفع موانع و بهبود محیط کسب و کار روستایی به تحلیل سه مولفه تشکیل دهنده آن شامل: (۱) بهبود محیط قانونی و حقوق مالکیت؛ (۲) بهبود محیط فرهنگی-اجتماعی؛ (۳) بهبود زیرساخت‌های محیطی می‌باشد.

بر اساس فرضیه هفتم تحقیق، سازه حمایت و پشتیبانی از کسب و کارهای روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۸۹٪ سازه اکوسیستم کارآفرینی روستایی و بصورت غیرمستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۴۳٪ (۰.۴۸۶*۰.۸۸۵) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات (احمدپورداری ۱۳۹۳) (حسینی‌نیا و فلاحی ۱۳۹۶) سیاست تمرکز زدایی و تقویت دولت‌های محلی چین (یانگ، ۲۰۰۴) همسو است و مولفه‌های حمایت و پشتیبانی از طریق مهارت‌افزایی گروه‌های هدف که منجر به مهارت‌افزایی زنان روستایی و عشایر؛ اجرا و ارزیابی سیاست‌های حمایت و پشتیبانی با محوریت جوامع محلی با توجه به مزیت‌های منطقه‌ای در تولید محصولات روستایی مانند مناطقی با مزیت تولید پسته، خرما یا کفش و اخذ بازخورد اثربخشی سیاست‌های حمایت و پشتیبانی از متولیان محلی و منطقه‌ای مانند فرمانداری‌ها، بخش‌داری‌ها، دهیاری‌ها و غیره؛ مشارکت‌افزایی جوامع محلی با نقش مهم نخبگان روستایی در توسعه کارآفرینی روستایی و نقش جوامع محلی در ترویج تجربه و دانش بومی روستایی (مانند دانش بومی زعفرانکاران، دانش بومی زنان روستایی، تقویت نظام استاد-شاگردی و ...) می‌شود که جزو نتایج و یافته‌های این تحقیق محسوب می‌شود.

بر اساس فرضیه هشتم تحقیق، سازه طرح و برنامه روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۹۴٪ سازه اکوسیستم کارآفرینی روستایی و بصورت غیرمستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۴۶٪ (۰.۴۸۶*۰.۹۴۰) سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات در زمینه بی‌ثباتی در سیاست‌های دولت، نامناسب بودن سیاست‌های ارزی دولت، ضعف نظام بیمه‌ای، محدودیت‌های قوانین کار (مرادنژادی و همکاران، ۲۰۰۷) اجرای طرح تجدید ساختار استراتژیک کشاورزی در برنامه توسعه کارآفرینی چین (یانگ، ۲۰۰۹) همسو است و این سازه به تحلیل دو مولفه تشکیل دهنده آن شامل: (۱) یکپارچه‌سازی و سازگاری‌پذیری برنامه‌های توسعه کارآفرینی روستایی؛ (۲) برنامه‌ریزی نوآور براساس دینامیک کسب‌وکارهای روستایی می‌پردازد. مولفه پیشینه و ملاحظات جغرافیایی مناطق روستایی با سنجه‌های برنامه‌ریزی برای دسترسی کارآفرینان روستایی برای تامین مواد اولیه با کیفیت و برنامه‌ریزی براساس اقلیم روستایی جزو نتایج و یافته‌های این تحقیق محسوب می‌شود.

بر اساس فرضیه نهم تحقیق، مولفه اهداف کارآفرینی روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۸۶٪ سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات در زمینه اشتغال عمومی (داس، ۲۰۱۴) / اشتغال (اتیمان و استریو، ۲۰۱۳) / اشتغال مولد (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۸۹). / ایجاد اشتغال در بخش‌های کشاورزی و غیر کشاورزی (فرجی سبکیار و همکاران، ۱۳۹۰) / کاهش بیکاری (فلاح حقیقی، ۱۳۹۵). / ایجاد اشتغال مفید (پترین، ۱۹۹۴) همسو است مولفه اهداف کارآفرینی روستایی در بخش کیفی پژوهش با سه شاخص: (۱) اشتغال‌زایی و کاهش بیکاری؛ (۲) ایجاد ثروت مشروع؛ (۳) کاهش شکاف طبقاتی تبیین شد که شاخص ایجاد ثروت مشروع به دلیل معنادار نبودن آماره Z از مدار تحلیل خارج شد.

بر اساس فرضیه دهم تحقیق، مولفه ارزش‌های کارآفرینی روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۹۷٪ سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات در زمینه فراهم آوری فرصتهای شغلی (داس، ۲۰۱۴)، توانمندسازی فقرای روستایی (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۸۹)، ایجاد فرصت

های برابر اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۷) همسو است مولفه ارزش‌های کارآفرینی روستایی در بخش کیفی پژوهش با پنج شاخص: (۱) عدالت محوری؛ (۲) خلاقیت و نوآوری؛ (۳) حفاظت از محیط زیست؛ (۴) حفظ سلامت جسمی و روانی جامعه روستایی؛ (۵) خوداتکایی جامعه روستایی تبیین شد که شاخص خوداتکایی جامعه روستایی به دلیل معنادار نبودن آماره Z از مدار تحلیل خارج شد.

بر اساس فرضیه یازدهم تحقیق، مولفه اصول کارآفرینی روستایی بصورت مستقیم توان تبیین و یا پیش‌بینی مقدار ۹۷٪ سازه توسعه کارآفرینی روستایی را دارد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات در زمینه تشویق به ایجاد کسب و کارهای جدید توسط گروه‌های هدف (اوتیمان و استریو، ۲۰۱۳)، ایجاد فعالیت متناسب با نیازهای شناسایی شده جامعه محلی (دابسون و همکاران؛ ۲۰۰۳)، ایجاد کسب و کارهای جدید در فرآیند توسعه کارآفرین روستایی آمریکا (یاسوری و امامی، ۱۳۹۶) همسو است. مولفه ارزش‌های کارآفرینی روستایی در بخش کیفی پژوهش با سه شاخص: (۱) ایجاد و تاسیس کسب و کارهای روستایی؛ (۲) حفظ و توسعه کسب و کارهای موجود روستایی؛ (۳) کارآفرینی اجتماعی روستایی تبیین شد.

بر اساس فرضیه دوازدهم تحقیق، اکوسیستم کارآفرینی روستایی از طریق میانجی‌گری متغیر توانمندسازی بر توسعه کارآفرینی روستایی تأثیر معنی‌دار دارد. ضریب مسیر مربوط به این فرضیه، ۰.۸۵۶*۰.۳۲۲ می‌باشد که مورد تأیید است.

از آنجائیکه این پژوهش متغیر میانجی توانمندسازی (شناختی و روانشناختی) را بعنوان تغییردهنده سازوکار اثر ابعاد اکوسیستم کارآفرینی روستایی بر توسعه کارآفرینی روستایی معرفی و از نظریه سلسله مراتب لایچ و استینر (۱۹۶۱) برای ارائه تبیینی جدید برای معرفی سازه توانمندسازی استفاده نموده است، براساس سنخ‌شناسی کولیت و زاپاتا (۲۰۰۷)، میزان مشارکت نظری این پژوهش در رده توسعه دهندگان قرار می‌گیرد که اینگونه آثار پژوهشی حد بسیار بالایی از فعالیت ساخت نظریه و آزمون نظریه را بصورت توأمان دارند. این نوع آثار پژوهشی موجب توسعه و گسترش نوشتارهای علمی مرتبط با موضوع نظریه‌پردازی می‌شوند. بسط دهندگان به بساخته‌ها، روابط یا فرآیندهایی توجه می‌کنند که موضوع نظریه‌پردازی‌های پیشین نبوده‌اند (محمدی‌الیاسی، ۱۳۸۷) و بنابراین از سطح بالایی از مشارکت نظری برخوردار است. از سویی دیگر همانطور که وتن (۱۹۸۹) بیان می‌دارد چنانچه بتوانیم تبیینی جدید با تغییر مفروضات اساسی در نظریات و یا مدل‌های پیشین یا ارائه روابطی جدید در بین متغیرها ایجاد نماییم، مشارکت نظری پژوهش محقق می‌گردد (وتن، ۱۹۸۹). از این‌رو در این پژوهش در حوزه «چگونگی» رویداد توانمندسازی در «بستر و زمینه» محیط کسب و کارهای روستایی در ایران، فرآیندها و راهبردهایی ارائه مینماید که حاکی از نوآوری و مشارکت نظری این پژوهش است.

مبتنی بر یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود در خصوص فرضیه‌های یک تا چهار میتوان گفت که تمرکز بر ده فرمان کار تیمی ضرورت دارد که شامل (۱) تقویت حس مشترک در یک گروه چند نفره یا تیم، (۲) رهبری مناسب و اثربخش در تیم، ارتباطات اثربخش در تیم، (۳) تقویت فرهنگ همکاری و تعهد افراد تیم، (۴) تقویت اعتماد صداقت محور در تیم، (۵) یادگیری از مسیر تامل در تجارب گذشته، (۶) نحوه انتخاب افراد تیم با مهارت‌های مکمل یکدیگر، (۷) یادگیری نحوه حل نوآورانه مسائل و مشکلات، (۸) نحوه توجه لازم به مسائل، (۹) نحوه استفاده

بهینه از تجهیزات و منابع فیزیکی در اختیار، ۱۰) استانداردهای فعالیت‌ها و خدمات، همه و همه موجب هم‌افزایی، کیفیت‌افزایی و ارزش‌افزایی تیمی خواهد شد. در نهایت، اگرچه برای کسب و کارهای روستایی داشتن مهارت‌هایی همچون: مدیریت مالی، مدیریت منابع انسانی، مدیریت اطلاعات، مدیریت شبکه سازی و از این قبیل موارد مانند هر کسب و کار دیگری لازم است اما شرط کافی نیست و بدلیل اجتناب از اختلاف سلیقه‌ها و نزاع‌های خانوادگی، نژادی، قومی و ... که در محیط روستا شایع‌تر از محیط‌های شهری است، آموختن مهارت وحدت فرماندهی و تبعیت از آن در حال حاضر بسیار ضروری است. در خصوص فرضیه پنجم که تغییرات توانمندسازی روانشناختی تاثیر معنادار آماری بر توانمندسازی دارد. این امر به مشاوران یا مربی‌های کسب و کار (منتورها) نیاز دارد تا بتوانند به تحقق این فرآیندها کمک نمایند. همچنین لازم است برای شکل‌گیری تعهد به این تغییر نخست باید ارزش‌های کارآفرینی روستایی برای روستائیان و کارآفرینان روستایی تبیین گردد تا آنها بدانند در سایه این تغییر چگونه می‌توان اولاً احساس ارزش نمود، دوم به حق مالکیت و تصمیم‌گیری دست یافت، سوم به حق دسترسی برابر به فرصت‌ها دست یافت، چهارم کنترل زندگی خود در محیط اجتماعی روستا را در دست گرفت، پنجم قدرت تاثیرگذاری بر تغییرات اجتماعی داشت.

در مورد تغییرات ابعاد اکوسیستم کارآفرینی روستایی (حمایت و پشتیبانی از کسب و کار، طرح و برنامه روستایی و رفع موانع و بهبود محیط کسب و کار روستایی) می‌توان گفت که مهم‌ترین اقدام در حوزه بهبود محیط کسب و کار روستایی بهبود محیط فرهنگی - اجتماعی است. ترویج دو مولفه فرهنگی مهم در حوزه توسعه کسب و کارهای روستایی یعنی ترویج خلاقیت و نوآوری و همچنین ترویج فرهنگ آبادانی روستایی بویژه عرق به روستای محل زندگی نیازمند تربیت و اعزام سفرای فرهنگی کارآفرینی روستایی است که نقش مهمی در تحقق اهداف کارآفرینی روستایی یعنی اشتغال‌زای و کاهش بیکاری و همچنین کاهش شکاف درآمدی ایفا خواهد نمود و تغییرات ابعاد توسعه کارآفرینی روستایی (ارزش‌های کارآفرینی روستایی، اهداف کارآفرینی روستایی و اصول توسعه کارآفرینی روستایی) می‌توان گفت: توسعه کارآفرینی روستایی به مثابه یک سیستم نیازمند پایش و ارزیابی نتایج بطور مستمر و دوره‌ای است. در این راستا تحقق هدف اشتغال‌زایی و کاهش بیکاری از طریق سنجش‌هایی همچون نرخ رشد اشتغال، نرخ فرصت‌سازی شغلی و ... و شاخص کاهش شکاف طبقاتی از طریق سنجش‌هایی همچون: توسعه و رشد متوازن شهر و روستا، کاهش انواع فقر، درآمدزایی و ... پایش می‌گردد و ترویج فرهنگ کارآفرینی روستایی در گرو ترویج ارزش‌هایی است که در تحقق اهداف کارآفرینی روستایی به ما کمک خواهد نمود. این ارزش‌ها عبارتند از: ۱) عدالت محوری؛ ۲) خلاقیت و نوآوری؛ ۳) خلق و توسعه کسب و کارهای روستایی؛ ۴) حفاظت از محیط زیست؛ ۵) حفظ سلامت جسمی و روانی جامعه روستایی. منظور از عدالت محوری بعنوان یک ارزش در کارآفرینی روستایی، پرورش استعدادها و دسترسی عادلانه جامعه روستایی به موقعیت‌های کارآفرینانه است. همچنین هرگونه اقدام در حوزه توسعه کارآفرینی روستایی نباید به محیط زیست روستایی و همچنین سلامت جسمی و روانی روستائیان به صورت عام و کارآفرینان روستایی بصورت خاص لطمه‌ای بزند.

به پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود که نسبت به انجام مطالعات آتی زیر اقدام نمایند: ۱. بررسی نقش جنسیت در فرآیند توانمندسازی؛ از آنجاکه متغیر جنسیت در ابتدا جزء شاخص‌های مدنظر این پژوهش بود، اما در

مرحله اول دلفی بنا به نظر اعضای پانل حذف شد، اما به نظر می‌رسد مدل توسعه کارآفرینی زنان روستایی الزاما اشتغال محور نباشد و ممکن است برخی ارزشهای دیگر در این حوزه نقش داشته باشند و حتی ممکن است نقش توانمندسازی روانشناختی در خصوص زنان کاملا متفاوت و موثرتر باشد، بنابراین پیشنهاد می‌شود این موضوع در پژوهش‌های آتی مدنظر قرار گیرد. شایان ذکر است مطابق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۸) از مجموع ۱۰۹۲۰۰ طرح تسهیلات گرفته در بخش اشتغالزایی روستایی، تنها ۱۹٪ زن و ۸۱ درصد مرد بوده‌اند که آسیب‌شناسی این موضوع از اهمیت بالایی برخوردار است. ۲. آزمون اثرات ماهیت فعالیت‌های کارآفرینی روستایی؛ از آنجاکه مطابق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۸) از مجموع ۱۰۹۲۰۰ طرح تسهیلات گرفته در بخش اشتغالزایی روستایی، ۷۱٪ در بخش کشاورزی، ۱۶٪ در بخش صنعتی و ۱۳٪ در بخش خدماتی بوده‌اند، پیشنهاد می‌شود نقش مولفه حوزه فعالیت‌های روستایی بعنوان یک متغیر تعدیل گر یا میانجی مطالعه و آزمون گردد. ۳. توسعه جامعه هدف بخش کمی پژوهش؛ از آنجاکه در پژوهش حاضر جامعه هدف افراد تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر حوزه کارآفرینی روستایی بودند، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تمامی نمونه‌های انتخابی از کارآفرینانی انتخاب شوند که منحصرا در روستا فعالیت می‌نمایند و نتایج موجود با نتایج پژوهش آتی مقایسه شود. به این ترتیب می‌توان علاوه بر کشف متغیرهای پنهان، عوامل یافت شده را دسته‌بندی کرد.

فهرست منابع

- * احمد پور داریانی، محمود و ملکی، علی (۱۳۹۳)، کارآفرینی پیشرفته، تهران: انتشارات خانه کارآفرینان ایران
- * بررسی نظریه‌های توسعه روستایی در ایران و جهان (۱۳۹۳)، مرکز مطالعات تکنولوژی دانشگاه علم و صنعت ایران.
- * پوررجب، پیمان (۱۳۸۹). آسیب شناسی کارآفرینی روستایی در ایران، ماهنامه پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیار سال ششم، شماره ۳، صص ۲۸ - ۳۵
- * چمبرز، رابرت (۱۳۸۱). چالش با حرفه‌ها؛ عرصه‌های چالش در توسعه روستایی، ترجمه علیرضا خرمایی، تهران: نشر ارغنون.
- * حسینی نیا، غلامحسین، ثمری، داود و محمد قلینیا، جواد ۱۳۸۷، آسیب، شناسی منطقی آموزش کارآفرینی در بخش تعاون و ارایه راهکارهای مبتنی بر تئوری‌های جها نبینی و عاملیت، اولین همایش ملی تعاون و کارآفرینی.
- * رحمانپور، لقمان (۱۳۸۱)، توانمندسازی: مفاهیم، ساختار و راهکارها، ماهنامه مدیریت، سال ۱۸-۱۴ : دوازدهم، شماره ۵۹ و ۶.
- * رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ پورطاهری، مهدی و فرج زاده، منوچهر (۱۳۸۸)، نقش توانمندسازی در توسعه کشاورزی (مطالعه موردی: استان اردبیل)، پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۶۹، صص ۸۷ تا ۱۰۳.
- * سند توسعه روستایی (۱۳۹۵)، تهیه و تدوین: شورای برنامه ریزی توسعه روستایی و عشایری و توانمند سازی

- گروه‌های کم درآمد برنامه ششم توسعه و معاونت برنامه ریزی و امور زیربنایی معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور، ایران . ریاست جمهوری . معاون اول رئیس جمهور . معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم . معاونت برنامه ریزی و امور زیربنایی.
- * فرجی سبکیار و همکاران، (۱۳۸۸) اولویت بندی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی با استفاده از تکنیک پرومیتی (مطالعه موردی: دهستان حومه بخش مرکزی شهرستان خدابنده استان زنجان)، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۷۵، بهار ۱۳۹۰، صص ۵۳-۶۸
- * کریم زاده، حسین و مجنونی توتاخانه، علی (۱۳۹۸)، مدل سازی توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر ظرفیت های محلی: مطالعه موردی سکونتگاه های روستایی شهرستان بناب، روستا و توسعه، سال ۲۲، شماره ۸۵، صص ۸۷ تا ۱۱۰.
- * مافی، فرزانه ۱۳۸۷، اعتبارات خرد، ویژگیها، تجارب، ملاحظات، راهبردها، گروه پژوهشی اقتصاد.
- * مطیعی لنگرودی، سیدحسین (۱۳۹۰)، "تبیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی روستاییان در توسعه کارآفرینی (مطالعه موردی: بخش های زند و سامن شهرستان ملایر)" پژوهش های جغرافیای انسانی، ۸۰: ۱۳۸-۱۱۹
- * مقیمی، محمد (۱۳۸۱)، کارآفرینی موضوعی میان رشته ای و فراگیر، ماهنامه بازاریابی، شماره ۲۲، ص ۱
- * موحدی، رضا. یعقوبی فرانی، احمد (۱۳۹۱)، درآمدی بر کارآفرینی روستایی، همدان: نشر دانشگاه بوعلی سینا.
- * مومنی، هادی، موذن، زینب (۱۳۹۴)، مروری بر موانع توسعه کارآفرینی در بخش کشاورزی، نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد دوم، شماره اول، بهار ۱۳
- * میرزایی، حسین، غلامرضا غفاری و علیرضا کریمی، (۱۳۸۹)، توانمندسازی، صنعتی شدن و عوامل زمینه ای مؤثر بر آن: مطالعه موردی مناطق روستایی شهرستان قروه، فصلنامه پژوهش های روستایی، شماره ۴، صص ۱۲
- * نعمتی، م. ع. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی های شخصیتی کارآفرینان دانشجویان دانشگاه های دولتی تهران. دو، فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی، سال اول، شماره ۳، ۴۷-۶۴.
- * وتن، دیوید آلدرد و کیماس. کمرون (۱۳۸۳). تواناسازی کارکنان و تفویض اختیار، ترجمه ی بدرالدین اورعی یزدا
- * وتن، دیوید آلدرد و کیماس. کمرون (۱۳۸۳). تواناسازی کارکنان و تفویض اختیار، ترجمه ی بدرالدین اورعی یزدا
- * وردی نژاد، فریدون و محمد امین میرزایی و محسن زمانی فر، (۱۳۹۳ / ۸/۱۹) توانمندسازی ۸۷ زمستان، پردیس قم، سایت www.verdinejad.com
- * یاسوری، مجید و همکاران، ۱۳۹۴، تحلیل موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی زنان روستایی دهستان گوراب پس فومن پژوهش های روستایی، دوره ۶، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۴، صفحه ۳۴۲-۳۳۳
- * Alidoust, S., and Lashgar Ara, F (2013). The obstacles of entrepreneurship development of rural women. Journal of Agricultural Extension and Education Research, 6(1): 7-16. (In Persian).
- * Atkisson, A. and Hatcher, R., 2001, The Compass Index of Sustainability; Prototype for a Comprehensive Sustainability Information System, Journal of Environmental Assessment Policy and Management, Vol. 3, No 4.

- * Austin J., Stevenson, H. and Wei-Skillern, J. (2006), social and commercial entrepreneurship: same, different, or both? *Entrepreneurship theory and practice*, 30(1): 1 to 22.
- * Drolet, J. (2010) women, micro credit and empowerment in caivo, Egypt, *international social work*.
- * Dabson B., Malkin J., Matthews A., Pate K., Stickle S., (2003), *Mapping Rural Entrepreneurship*, Washington, D.C.: Corp. for Enterprise Development. 68 p.
- * [Harpa Elena](#), [Moica Sorina](#), [Dana Rus](#) (2015), A Predictive Model of Innovation in Rural Entrepreneurship, [Procedia Technology](#), [Volume 19](#), 2015, Pages 471-478.
- * Khatoonabadi, A., Andadeh, Gh. (2008). [Assessing the success of rural entrepreneurs in Isfahan Province using AHP and factor analysis method (Persian)]. Paper presented at The National Conference on Entrepreneurship Development in Scientific-Applicational Education, Mashhad, Iran, 23-24 December 2008.
- * Kuratko, D. F., & Hodgetts, R. M. (1992). *Entrepreneurship: A contemporary approach*. Fort Worth: Dryden Press.
- * Lavidge, R.J., & Steiner, G. A. , A model for predictive measurements of advertising effectiveness. *The Journal of Marketing*, 1961. 1(1): p. 59-62.
- * Levitas, R. (2000). Community, utopia and new labour. *Local Economy*, 15(3), 188-97. doi: 10.1080/02690940050174193
- * Mishra, AK (1992). *Organizational response to crisis: the role of mutual trust& top management teams*, PhD Dissertation, University of Michigan
- * Otiman, P.I. and strio. A (coord.), 2011. *Alternativele economiei rurale a României: dezvoltarea agriculturii sau insecuritate alimentară și deșertificare rurală severă*, Romanian Academy Publishing house, Bucharest, p. 23.
- * Pablo Muñoz and Jonathan Kimmitt (2000), *Rural Entrepreneurship in Place: An Integrated Framework*, This study was funded by Production Development Corporation (CORFO - Chile). Grant number (15PES-44401).
- * Parsons, R. J. (2001). Specific practice strategies for empowerment based practice with women: A study of two groups. *Affilia- journal of women and social work*. Vol. 16, no. 2, pp. 159-179.
- * Petrin, T., & Gannon, A. (1997). *Rural development through entrepreneurship*. Rome: REU Technical Series (FAO).
- * Petrin, T., & Gannon, A. (1997). *Rural development through entrepreneurship*. Rome: REU Technical Series (FAO).
- * Sharifzadeh, A., Arabion, A., and Sharifi, M. 2011. An Examination of Barriers to Development of Agro-enterprises in Golestan Province of Iran. *Journal of Village and Development*, 13(4): 129-160. (In Persian).
- * Sigler, Honeycutt & Pearson, Christine M (. (۲۰۰۰) Creating an Empowerment Culture: Examine the Relationship between Organizational Culture and Perception of Empowerment, *journal of quarterly management*, Vol. ۲۷-۲۸ :Δ
- * Spritzer, G. M (1996). Social structural characteristics of psychological empowerment. *Academy of Management Journal*, 39, 483-504.
- * Webster, N. A., Friis-Hansen, E., Madsen, S. T., Folke, S., Nielsen, H., Larsen, M. N., & Chipeta, S. (2004). *Farmer Empowerment: Experiences, lessons learned and ways forward: Volume 1: Policy Discussion Paper*.
- * Young, N. 2010. Business networks, collaboration and embeddedness in local and extralocal spaces: The case of port hardy, Canada. *Sociologia Ruralis*, 50(4): 392-408.

Development of rural entrepreneurship model by studying the mediating role of rural empowerment based on investment approach

Shahnam Zandieh

PhD student, Department of Entrepreneurship, Faculty of Management & Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran,
Email: shahnanzandieh@gmail.com

Asghar Sarafizadeh Ghazvini

Assistant Professor, Department of Public Management, Faculty of Management, Central Branch, Islamic Azad University, Teharn, Iran (corresponding Author),
Email: sarafizadeh@gmail.com

Akbar Alam Tabriz

Professor of Industrial Management, Faculty of Accounting and Management, ShahidBeheshti University, Tehran, Iran, Email: A-tabriz@sbu.ac.ir

Kamal Sakhdari

Assistant Professor, Faculty of Entrepreneurship, Tehran University, Tehran, Iran,
Email: kasakhdari@ut.ac.ir

Abstract

According to the principles of sustainable development, one of the important dimensions of rural sustainable development theories is economic development alongside and overlapping with social and ecological development based on investment approaches. In this study, with the aim of developing rural entrepreneurship, an attempt was made to answer the question "how to improve the performance of the ecosystem and the development of entrepreneurship in rural Iran by studying the mediating role of rural empowerment." It should be noted that this research is applied in terms of purpose Which has been done with a quantitative method of structural equation modeling strategy by partial least squares method with PLS approach. The results show that two currents of cognitive empowerment can lead to the development of rural entrepreneurship. Based on the research findings, several practical suggestions, including raising awareness about empowerment components at three levels of individual, group and enterprise, were presented to rural businesses.

Keywords: Maximum Rural Entrepreneurship Development, Rural Investment, Cognitive Empowerment, Psychological Empowerment, Rural Entrepreneurship Development Ecosystem.